

A Fővárosi Ítéltábla az 1000. számú Ügyvédi Iroda (1034 Budapest, Zápor u. 23. fszt. 2., ügyintéző: dr. Dantesz Péter ügyvéd) által képviselt [redacted] (1034 Budapest, Zápor u. 3. I/4.) I. rendű és [redacted] (1034 Budapest, Zápor u. 3. I/4.) II. rendű felperesnek – a dr. [redacted] ügyvéd (1034 Budapest, Zápor u. 3. I/4.) által képviselt OTP Faktoring Követeléskezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság (1066 Budapest, Mozsár u. 8.) I. rendű, OTP Jelzálogbank Zártkörűen Működő Részvénytársaság (1051 Budapest, Nádor u. 21.) II. rendű és OTP Bank Nyilvánosan Működő Részvénytársaság (1051 Budapest, Nádor u. 16.) III. rendű alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2021. június 25. napján meghozott 64.P.20.809/2021/12. számú ítélete ellen az I-II. rendű felperes részéről 13. sorszámom előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy a felperesek és a II. rendű alperes között 2008. március 31. napján létrejött, Raffai Ferencné dr. Bartók Ágnes közjegyző előtt K31017-0/ [redacted] 2008/0. számon közjegyzői okiratba foglalt deviza alapú jelzálog típusú kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázatot korlátlanul a felperesekre terhelő feltételei tisztességtelenek, ezért a kölcsönszerződés érvénytelen.

A szerződést érvényessé nyilvánítja akként, hogy a felpereseket terhelő árfolyamkockázat korlátozott, annak felső határa 195,61 Ft/CHF árfolyam, és megállapítja, hogy a felpereseknek a szerződésből eredően 2021. április 20. napján 10.508.047 (tízmillió-ötszáznyolcezer-negyvenhét) forint tartozása állt fenn.

A felperesek perköltség megfizetésére kötelezését mellőzi és kötelezi az alpereseket egyetemlegesen, hogy fizessenek meg 15 napon belül a felpereseknek együttesen 12.700 (tizenkétezer-hétszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget, továbbá személyenként 101.600 (százegyezer-hatszáz) forint első- és másodfokú perköltséget, és térítsenek meg külön felhívásra az államnak 154.000 (százötvennégyezer) forint feljegyzett kereseti, fellebbezési és felülvizsgálati illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

- [1] A felperesek módosított keresetükben kérték annak megállapítását, hogy a III. rendű alperessel 2008. március 31. napján kötött, közjegyzői okiratba foglalt, devizában nyilvántartott, jelzálog-típusú kölcsönszerződésben az árfolyamkockázat felperesekre történő terhelése tisztességtelen. Hivatkoztak továbbá arra, hogy a szerződés a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 213. § (1) bekezdés e) pontja

alapján érvénytelen. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként elsődlegesen kérték a szerződés ítélethozatalig történő hatályossá nyilvánítását akként, hogy a fennálló tartozás összege 9.271.104 forint, amelyet a felperesek 200 havi egyenlő részletben, havonta 46.355 forintos törlesztőrészekben kötelesek megfizetni. Másodlagosan kérték a kölcsönszerződés ítélethozatalig történő hatályossá nyilvánítását akként, hogy a felperesek fennálló tartozása 10.989.309 forint, amelyet a felperesek 200 havi egyenlő részletben, havonta 54.947 forintos törlesztőrészekben kötelesek megfizetni.

- [2] Az alperesek kérték a kereset elutasítását.
- [3] Az elsőfokú bíróság a 36.P.24.279/2014/46. számú ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felpereseket a perköltség viselésére. Indokolásában kifejtette, hogy a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdéseiben foglalt tájékoztatási kötelezettség esetleges megsértése nem eredményezi a megkötött kölcsönszerződés jogszabályba ütközés miatti semmisségét. A felperesek a szerződés V.4. pontjában az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást megkapták, az a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésének megfelelt, világosan és érthetően tartalmazza az adósokat terhelő kockázat jellegét. A tájékoztatás alapján a megfelelően figyelmes fogyasztónak a kockázat valós voltával tisztában kellett lennie. Az elsőfokú bíróság a felpereseknek a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjára alapított keresetét sem tartotta megalapozottnak. Megállapította, hogy a szerződés az 1/2016. PJE határozat 2. pontja alapján megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjában írtaknak, mert annak a törlesztőrészek száma és összege a szerződés alapján kiszámítható. Rámutatott végül arra, hogy a felperesek joggyakorlása sérti a Ptk. 4. §-át és 5. § (2) bekezdését, amikor a többszöri, közokiratba foglalt szerződésmódosítást követően a szerződés érvénytelenségére hivatkoztak.
- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben kérték az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereseti kérelmük teljesítését, illetve az alperesek perköltségben való marasztalását.
- [5] A Fővárosi Ítéltábla a per tárgyalását az Európai Unió Bírósága (EUB) előtt C-51/17. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig felfüggesztette, majd a folytatódó eljárásban az 5.Pf.21.094/2018/15/II. számú határozatával az elsőfokú bíróság ítéletének érdemi rendelkezéseit helybenhagyta. A felperesek felülvizsgálati kérelme folytán eljárta Kúria a Gfv.VII.30.029/2020/4. számú végzésével a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel érintett részében – azaz az árfolyamkockázattal kapcsolatos kereseti kérelem tárgyában – hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot e körben új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [6] A megismételt fellebbezési eljárásban a felperesek előkészítő iratot terjesztettek elő, amelyben a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 205. § (2) és (3) bekezdése, 209. § (1) és (2) bekezdése, 209/A. § (2) bekezdése és a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja mellett az európai jog elsőbbségére hivatkozással a 93/13/EGK irányelv rendelkezései és az EUB C-26/13., C-186/16., C-51/17., C-118/17. és C-269/19. számú ítéletei alapján kérték a szerződés teljes semmisségének megállapítását. Álláspontjuk szerint a szerződés nem világos és nem érthető, mert annak alapján a hitel teljes költsége a szerződéskötés időpontjában nem volt kiszámítható. Az EUB C-51/17. számú ítéletéből következően a szerződésből nem állapítható meg, hogy az árfolyamrész, az egyoldalú szerződésmódosítás és az árfolyamkockázat következtében mely körülmény miatt milyen mértékben változik az adós fizetési kötelezettsége. A szerződés V.4. pontja az árfolyam

megváltozásának szokásos mértékére utal, amely alatt azt kell érteni, hogy a bankközi devizapiacot nem éri olyan hatás, amely az árfolyamokat extrém módon érintené. A felperesek csak a piaci szélsőségektől mentes, normális mértékű árfolyamváltozásra következtethettek, ehhez képest ugyanakkor a kockázat teljes egészének viselését vállalták, amit csak akkor tudnának vállalni, ha a jövedelmük is korlátlan lenne. A Ptk. 1. § (2) és 4. § (1) bekezdéséből nem következik, hogy a fogyasztók széles tömege olyan korlátlan jövedelemmel rendelkezne, amely korlátlan kockázat viselését teszi lehetővé. A Ptk. alapelveiből következően a fogyasztó által vállalt kockázatnak van felső határa, amely nem haladhatja meg azt a mértéket, amelyet egy átlagosan tájékozott és észszerűen körültekintő fogyasztó a szerződés megkötésekor felismerhetett. A fogyasztó kockázatvállalása tehát csak a fizetőképessége korlátain belül értelmezhető. Értékelni kell továbbá, hogy a perbeli szerződés 2008. évben, a világgazdasági válságot megelőzően jött létre, amikor az átlagosan tájékozott fogyasztó a szerződéskötéskor még arra számíthatott, hogy az eurót Magyarországon is bevezetik. A felek között egyensúlytalanságot okoz, hogy az alkalmazott árfolyamokat a III. rendű alperes saját üzletpolitikája alapján szabadon határozhatta meg, illetve hogy a saját árfolyamkockázatát derivatív ügyletekkel teljesen kiküszöbölte. A felek közötti egyensúly helyreállítása során abból kell kiindulni, hogy a felek deviza alapú szerződést kötöttek, amelynek jellegadó tulajdonsága egy bizonyos mértékű kockázat, illetve az alacsonyabb szintű kamat. A bíróságnak tehát méltányos és igazságos kockázatmegosztást kell alkalmaznia akként, hogy a felperesek viselik az árfolyamváltozás kockázatát a felvételtől árfolyam 20%-os mértékű növekedéséig, míg ezt meghaladó árfolyamkockázat viselésére már nem kötelesek.

- [7] A Fővárosi Ítéltábla a megismételt eljárásban az 5.Pf.20.035/2021/5-II. számú végzésével az elsőfokú bíróság 36.P.24.279/2014/46. számú ítéletét az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó kereseti kérelem tárgyában hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot ebben a körben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A felek másodfokú eljárásban felmerült költségét a felperesek és az alperesek javára egyaránt 25.400 forintban állapította meg. Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott végzése alapján az elsődleges, az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránti kereseti kérelem tárgyában bírálta felül, mert a másodlagos, a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjára alapított kereseti kérelem tárgyában hozott jogerős döntést a felperesek felülvizsgálati kérelme nem érintette.
- [8] A megismételt elsőfokú eljárásban a felperesek az elsőfokú bíróság felhívására pontosított kereseti kérelmükben előadták, hogy a megállapodás aláírásakor tisztában voltak azzal, hogy deviza alapú kölcsönszerződést kötnek, azonban a rendelkezésükre álló információk alapján csak a szokásos mértékű devizapiaci kockázatot vállalták, az ezt meghaladó, vis maior jellegű kockázatot már nem. A szerződés nem biztosított számukra lehetőséget arra, hogy a tartozásukat más pénznemre váltsák át. Álláspontjuk szerint a 14/17/EU irányelv szabályival összhangban 20%-os mértékű árfolyamváltozásnak megfelelő kockázat viselésére kötelesek, vagyis az árfolyamkockázatot addig kötelesek viselni, amíg a kölcsön felvételének időpontjában fennálló 163,01 forint/svájci frank árfolyamhoz képest az árfolyam-növekedés el nem éri a 195,61 forint/svájci frank árfolyamot. Erre tekintettel az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérték a szerződés érvényessé nyilvánítását és annak megállapítását, hogy a felpereseknek 2021. április 20. napján 10.508.047 forint tőketartozása állt fenn. Hivatkoztak arra, hogy az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos szerződési feltétel tisztességtelenségéről az ítéltábla a hatályon kívül helyező végzésében már állást foglalt, ezért a perben kizárólag az érvénytelenség jogkövetkezményeiről kell állást foglalni.

- [9] Az alperesek változatlanul kérték a kereset elutasítását. Kiemelték, hogy a Kúria Gfv.VII.30.029/2020/4. számú hatályon kívül helyező végzése értelmében az jogerős ítéletnek az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételek tisztességtelenségét megállapító, az ítélet indokolásában megjelenő jogi álláspont res iudica-t nem képez. Álláspontjuk szerint a felperesek az árfolyamkockázatról a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésének megfelelő, világos és érthető tájékoztatást kaptak. A tájékoztatás megfelelt a Kúria Konzultációs Testületének 2019. április 10-i állásfoglalásában szereplő feltételeknek is.
- [10] Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét elutasította, és kötelezte őket a perköltség viselésére. Indokolásában megállapította, hogy a felek között a Ptk. 523. § (1) bekezdésének megfelelő kölcsönszerződés jött létre, amely a Hpt. 2. számú mellékletének III. és V. pontja alapján fogyasztási kölcsönszerződésnek minősül. Az elsőfokú bíróság az ítéltábla végzése alapján kizárólag az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó kereseti kérelem tárgyában folytatta le a megismételt eljárást. Ezzel összefüggésben nem osztotta a felperesek azon érvelését, hogy az ítéltábla az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses kikötés érvénytelenségét a végzésében már megállapította volna, mert az az elsőfokú ítéletnek az elsődleges kereseti kérelem tárgyában hozott rendelkezését érdemi felülbírálatra való alkalmatlanság miatt helyezte hatályon kívül, tehát az érvénytelenségi kereset, azaz az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelensége tárgyában kellett először döntenie, míg az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására csak akkor kerülhet sor, ha a szerződés érvénytelen.
- [11] Az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás kérdését az elsőfokú bíróság a Kúria 6/2013. és 2/2014. PJE határozataiban kifejtett szempontok alapján vizsgálta és megállapította, hogy a felperesek a szerződés V.4. pontjában kijelentették, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást megkapták és megértették. Az I. rendű felperes a tájékoztatót a szerződés megkötését megelőzően átvette. A szerződés mellékletét képező 7. számú nyilatkozat szerint a felperesek a devizakockázatra vonatkozó tájékoztatást tudomásul vették, sőt lemondtak az árfolyamváltozás kockázataival kapcsolatos igény érvényesítéséről. Az elsőfokú bíróság jelentőséget tulajdonított továbbá annak a körülménynek is, hogy a felek a szerződést két alkalommal is módosították, és a felperesek megerősítették a tartozásuk összegét. A felperesek a szerződés megkötését megelőzően a tájékoztatás folytán, majd a szerződés megkötésekor és annak módosításai alkalmával is szembesültek azzal, hogy az árfolyamkockázat kizárólag őket terheli. A felperesek tehát több alkalommal is tudomást szerezhettek a szerződés kockázatviseléséről szóló rendelkezéseiről. A 6/2013. számú PJE határozatra utalással kifejtette, hogy az adós alappal nem hivatkozhat arra, hogy a szerződést nem olvasta vagy nem értette meg, mert a kölcsönvevőtől elvárható, hogy a szerződést alaposan áttanulmányozza és az általa nem érthető rendelkezésekről felvilágosítást kérjen.
- [12] Az elsőfokú bíróság ezután azt vizsgálta, hogy a felperesek „tisztességes tájékoztatást” kaptak-e az árfolyamkockázattal illetően a magyar és uniós szabályozásra, illetve a Kúria és az EUB gyakorlatára, különösen a 93/13/EGK irányelv rendelkezéseire, és az EUB C-51/17., C-227/18., C-186/16., C-26/13. és C-126/17. számú ítéleteire figyelemmel. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a perbeli tájékoztatás megfelel a Hpt. 203. § (7) bekezdésében és a 6/2013. PJE határozatban foglalt követelményeknek. A szerződés V.4. pontja és a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmára tekintettel a tájékoztatás kellően világos és érthető volt, nem csak nyelvtanilag, hanem az árfolyamkockázat gazdasági hatásait illetően is az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül. A tájékoztatás átlátható szerkezetű, lényegre törő, annak alapján a

felperesek számára egyértelműnek kellett lennie, hogy az árfolyamkockázat valós, reális, a kockázatvállalásnak nincs felső határa, azaz a törlesztőrészlet korlátlan mértékben emelkedhet. A felperesek számára felismerhető volt, hogy a deviza árfolyama megváltozhat és annak a milyen hatása lesz a pénzügyi kötelezettségeikre. A kockázatfeltárás nem irányulhatott az árfolyamváltozás mértékére. A felperesek nem lehettek abban a hiszemben, hogy a kockázatok nem valósak. A szerződést két alkalommal módosították, így a felpereseknek négy alkalommal volt módjuk az árfolyamkockázat fogalmának és hatásainak áttanulmányozására. Az árfolyamkockázat a deviza alapú szerződések jellegadó tulajdonsága. Az elsőfokú bíróság a tájékoztatás megfelelősége körében utalt a Kúria eseti döntéseire.

- [13] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen kérték az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a keresetnek helyt adó döntés meghozatalát. Másodlagosan kérték az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb eljárás lefolytatására és újabb határozat hozatalára történő utasítását. Kérték továbbá az alperesek perköltségben való marasztalását.
- [14] A felperesek kifejtették, hogy a per elbírálása során az uniós jog elsőbbségének elvéből kell kiindulni, és hivatkoztak a 93/13/EGK irányelv rendelkezéseire, továbbá az EUB C-26/13., C-186/16., C-51/17., C-118/17. és C-269/19. számú ítéletében foglaltakra, valamint a Ptk. 1. § (2) bekezdésére, 4. § (1) bekezdésére, 205. § (2) és (3) bekezdésére, 209. § (1) és (2) bekezdésére a 209/A. § (2) bekezdésére és 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontjára. Álláspontjuk szerint a hivatkozott jogszabályok és döntések tükrében a perbeli kölcsönszerződés semmis. Az EUB C-26/13. számú ítélete 73 és 74. valamint a C-186/16. számú ítélet 47. pontja alapján nem világos és nem érthető a deviza alapú kölcsönszerződés, ha a fogyasztó a szerződés megkötésének időpontjában nem tudja kiszámolni hitelének teljes költségét. A szerződésben szereplő árfolyamrész a hitel teljes költségének részét képezi, azonban a vételi és eladási árfolyam különbségét a szerződés semmilyen módon nem határozza meg, így a hitel fizetendő teljes költsége sem számítható ki. Ez az érvénytelenségi ok egyébként független az árfolyamváltozástól és az azzal összefüggő kockázattól. A szerződés nem tartalmazza az árfolyamrész megemelkedésének felső határát sem. A szerződés semmisségét okozza, hogy a felperesek a szerződés megkötésének időpontjában nem tudták átlátni a fizetési kötelezettség mikénti alakulását és a fizetési kötelezettség megváltozásának működési mechanizmusát. A szerződés alapján az alperes jogosult volt a hiteldíjat egyoldalúan megemelni, a szerződés ugyanakkor nem tartalmazta a hiteldíj megemelésének felső határát. A szerződés nem tartalmaz világos és érthető, azaz átlátható szabályt arra vonatkozóan, hogy a felpereseknek a türelmi idő utáni fizetési kötelezettsége hogyan határozható meg. Mindezen körülmények mellett a szerződésnek a kockázatfeltárást tartalmazó V.4. pontjának 5. bekezdése szintén nem világos és nem érthető, illetve eleve tisztességtelen is. A rendelkezés tájékoztatja a fogyasztót arról, hogy az árfolyamváltozástól adódóan felmerül a veszteség kockázata és hogy a forint árfolyamának gyengülése esetén a törlesztőrészletek akár jelentős mértékben is megemelkedhetnek. Ez a szövegrész azonban a deviza piacon található szokásos árfolyamváltozásra utal, amelyen azt kell érteni, hogy a devizapiacot nem éri rendkívüli hatás, amely az árfolyamokat extrém módon érintené, és szélsőséges kilengést eredményezne. Az irányelv fogyasztóvédelmi rendszere azon alapul, hogy a fogyasztó információs és tárgyalási hátrányban van a vele szerződő professzionális szolgáltatóval szemben. Az EUB ítélkezési gyakorlata szerint ez az egyenlőtlenség mindaddig fennáll, amíg a fogyasztóval szerződő fél az információs és tárgyalási hátrányt ki nem egyenlíti. Az EUB C-108/16. számú ítélete szerint a tájékoztatásnak ki kell terjednie mindarra, amiről szolgáltató a szerződés megkötése időpontjában tudhatott, és amely a

fogyasztó fizetési kötelezettségét a későbbiekben befolyásolhatja. A szerződés alapján a fogyasztó csak a szokásos árfolyamváltóztatásra következtetett, ehhez képest a szerződésben azt is tudomásul veszi, hogy a kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben viselni köteles. A korlátlan kockázat viselésére azonban a fogyasztó nem képes, hiszen ennek csak akkor tudna eleget tenni, hogy ha a jövedelme is korlátlan lenne. A Ptk. alapelveiből semmiképpen nem következik az, hogy a fogyasztók nagy tömege olyan jövedelemmel rendelkezne, hogy bármekkora kockázatból adódó fizetési kötelezettség teljesítésére lenne képes. A Ptk. alapelveinek és a józan észnek megfelelő értelmezés alapján arra a következtetésre kell jutni, hogy a vállalt kockázatnak felső határa van, amely nem haladja meg azt a mértéket, amelyet egy átlagosan tájékozott és észszerűen körültekintő fogyasztó képes felismerni a szerződés megkötésekor. Ezt az értelmezést támasztja alá az a szerződési rendelkezés is, amely szerint az adósok kijelentik, hogy az árfolyamkockázatról adódó veszteség lehetőségét a gondos megfontolás tárgyává tették és fizetőképességüknek megfelelően mérlegelték. Egy átlagosan tájékozott és észszerűen körültekintő fogyasztó tisztában van fizetési képességével, tehát a kockázatok mérlegelése során a kockázatvállalását a saját fizetőképességéhez igazítja. Lényeges körülmény továbbá, hogy a perbeli szerződés 2008. március 31. napján jött létre, amikor köztudottan napirenden volt az euró magyarországi bevezetése, így egy átlagosan tájékozott fogyasztó alappal számíthatott arra, hogy a szerződés futamideje alatt az euró bevezetésével a korlátlan kockázat lehetősége megszűnik. Tény továbbá, hogy 2008. év a gazdasági válság éve volt, így értékelni kell, hogy a szerződés tartalmazza-e mindazt, amiről ebben az évben a pénzügyi szolgáltató tudhatott. Az EUB C-609/19. számú ítélete alapján a professzionális szolgáltató által adott tájékoztatásnak ki kell terjednie a tényleges és valós gazdasági folyamatokra is.

- [15] A perbeli szerződésben szereplő feltételek sértik a jóhiszeműség és tisztesség követelményeit és indokolatlanul bontják meg a felek közötti egyensúlyt. A szerződés nem tartalmazza sem az árfolyamrés mértékét, sem pedig a külföldi kamatlábak változására irányadó szabályokat. Az árfolyamrés mértéke az alperes mindenkorai döntésétől függött, amelyből következően a felperesek valójában nem az árfolyamkockázatnak, hanem az alperes üzletpolitikájának voltak kitéve azáltal, hogy az alperes a szerződéses kötelezettség nélkül határozhatta meg a szerződés teljesítésére irányuló elszámolási árat. Az árfolyamrésre vonatkozó szerződési rendelkezések alkalmazásának hatása az, hogy szolgáltató döntheti el, hogy a fogyasztó teljesítése szerződésszerű-e, amely 18/1999. (II. 5.) számú Korm. rendelet (1) bekezdés b) pontja szerint tisztességtelen. Ugyanez vonatkozik a hiteldíj egyoldalú megemelésének jogára is, mivel azzal szemben a fogyasztót ilyen egyoldalú szerződésmódosítási jog nem illeti. Súlyosan sérti a felek közötti szerződéses egyensúlyt, hogy a hitelező ténylegesen nem visel árfolyamkockázatot, miközben a felpereseknek úgy kell teljesíteni, mintha ilyen árfolyamkockázat fennállna. Nem tekinthető rendeltetésszerű joggyakorlásnak, ha a hitelező úgy követően árfolyamkockázat szerinti teljesítést az adóstól, hogy esetében az árfolyamkockázat fel sem merül.
- [16] A felek közötti egyensúly helyreállítása során az EUB ítélkezési gyakorlata alapján abból kell kiindulni, hogy a szerződés deviza alapú, amely a felperesek számára a kockázati tényezőt jelent. A deviza alapú elszámolást sem az uniós a nemzeti jog nem zárja ki. A felek közötti egyensúly helyreállítása körében a felperesek terhére kell figyelembe venni a szerződés deviza alapú jellegét, míg a javára kell figyelembe venni, hogy a szerződés nem átlátható, nem világos és nem érthető, mivel a hitel teljes költsége az abban szereplő feltételek alapján nem számolható ki az árfolyamkockázatra az árfolyamrésre és hiteldíj módosítására

vonatkozó szerződési feltételek együttes értelmezése eredményeképpen. A kockázatfeltárára vonatkozó szerződési feltételek ellentmondásosak, hiszen normális piaci ingadozások mellett korlátlan kötelezettségvállalást írnak elő. A deviza alapú szerződések jellegadó sajátossága egy bizonyos szintű, de semmiképpen sem a bármekkora kockázat vállalása, amely azért fogadható el, mert a kockázattal szemben a hitelező alacsonyabb szintű kamatot követel. Ilyen körülmények mellett a bíróságnak méltányos és igazságos mértékű kockázatviselést kell meghatároznia, amely az utóbb hatályba lépett 14/17/EU számú irányelv 23. cikkében és 30. preambulum bekezdésében írtak alapján 20%-os mértékben állapítandó meg. Az irányelv a szerződés megkötésekor nem volt hatályban, a felperesek azonban abból indultak ki, hogy az olyan megosztási elvet tartalmaz, amely nem minősülhet aránytalannak vagy tisztességtelennek, így az egyensúly helyreállítása során figyelembe lehet venni.

- [17] A Kúria öttagú tanácsa által meghozott Gfv.VII.30.090/2020/9. számú határozata alapján a szerződés érvénytelenségét az EUB C-51/17. számú ítélete rendelkező részének 4. pontjában foglaltak szerint kell értékelni és az ott kifejtett kumulatív hatás körében nem pusztán az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás tartalmának e jelentőséget tulajdonítani, mivel önmagában annak alapján a szerződés világossága és érthetősége nem dönthető el.
- [18] Az EUB C-776/19. és C-782/19. számú egyesített ügyekben hozott ítéletében kifejtettek értelmében a hitelező csak akkor követelhet korlátlan kockázatviselést a fogyasztótól, ha azok egyedileg tárgyalás esetén is elfogadták volna azt a jelentős egyenlőtlenséget, hogy jövedelmi-vagyoni viszonyaikat meghaladó mértékű kockázatot vállalnak. Az észszerűen tájékozott és körültekintő átlagos fogyasztó tisztában lehetett az árfolyamkockázattal, de kockázatvállalása mindenképpen vagyoni és jövedelmi helyzetéhez igazodott. Nem tekinthető észszerűen körültekintő fogyasztónak az, aki felső határ nélkül vállalt kockázatot. Egyedi tárgyalás esetén tehát a felperesek csak bizonyos mértékű kockázatot vállaltak volna, amelynek mértékét 20%-ban jelölik meg, és elszámolásokat és ennek megfelelően készítettek el. Az EUB ítéletének 74. pontja alapján nem elegendő, hogy ha a hitelező az árfolyamváltozás törlesztőrészletekre gyakorolt hatásáról tájékoztatja a fogyasztót, mert a világosság és érthetőség követelménye megkívánja, hogy a tájékoztatás kiterjedjen arra gazdasági háttérre is, amely az árfolyamváltozást kiváltja. Ez következik a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdéséből is, amely szerint a tájékoztatásnak egyrészt az árfolyamkockázatra, másrészt annak a törlesztőrészletekre gyakorolt hatására kell kiterjednie. A felperesek azonban az árfolyamváltozás előidéző gazdasági háttérről semmilyen tájékoztatást nem kaptak, így a tájékoztatás nem felel meg a világosság és érthetőség követelményének.
- [19] Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben kérték a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletének helybenhagyását és a felperesek másodfokú perköltésben való egyetemleges marasztalását. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság ítélete jogszerű és megalapozott, az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a felülvizsgálati eljárásban hozott végzés indokolásának 16. pontja alapján, hogy az árfolyamkockázat tisztességtelenségéről szóló ítéltáblai ítéleti indokolása nem minősül ítélt dolognak. A Fővárosi Ítéltábla hatályon kívül helyező végzése pedig csak annyit tartalmaz, hogy érvénytelenség esetén a jogkövetkezményeket hogyan kell alkalmazni. Az elsőfokú bíróságot tehát az ügyben hozott korábbi ítélet nem kötötte az érvénytelenség megállapításával összefüggésben. Az elsőfokú bíróság az ítéletét megfelelő alapossággal

indokolta, amelynek tartalmával az alperesek egyetértenek. Álláspontjuk szerint a szerződésben szereplő árfolyamkockázati tájékoztatás alapján a felperesi fogyasztók fel tudták mérni a fizetési kötelezettségre jelentősen kiható fizetési kockázatot, így a tájékoztatás mind a vonatkozó jogszabályoknak, mind a tisztességes tájékoztatás követelményének megfelelt. Az alperesek kiemelték, hogy a Kúria változó joggyakorlata mellett a Pfv.I. számú felülvizsgálati tanács 2021 márciusában az alperesek által alkalmazott tájékoztatást megfelelőnek minősítette. Hivatkoztak továbbá a Kúria Gfv.VII.30.326/2020/6. számú, 2021. május 11. napján kelt határozatára, amely szerint az alperesek által alkalmazott kockázatfeltáráó nyilatkozat tartalmában mindenben megfelel az EUB által hozott döntéseknek.

- [20] A felperesek az alperesek fellebbezési kérelmére előterjesztett válasziratukban kiemelték, hogy az EUB C-51/17. számú ítélete rendelkező részének 4. pontja értelmében a szerződési feltételek együttes hatását kell értékelni abból a szempontból, hogy a fogyasztó átláthatta-e a fizetési kötelezettségének mikénti alakulását és a fizetési kötelezettség megváltozásának működési mechanizmusát. A perbeli szerződés azonban nem tartalmazza a hiteldíj megemelésének szabályait, illetve az árfolyamrés százalékos mértékének meghatározására alkalmas számítási módot. A felperesek hivatkoztak továbbá az EUB C-212/20. számú ügyben hozott ítéletére, amely szerint a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztónak világos és érthető szempontok alapján meg kell tudnia értenie a törlesztőrészletek összegének kiszámításához használt devizaárfolyam meghatározásának módját. A perbeli szerződés esetében azonban az összes szerződési rendelkezés figyelembevétele mellett sem a havi törlesztő részletek összegének kiszámítása, sem pedig a fizetési kötelezettség megváltozásának átláthatósága nem volt biztosított. A felperesek hivatkoztak továbbá az EUB C-276/19. és 782/19. számú egyesített ügyekben hozott ítélet indokolásának 99-103. pontjára.
- [21] Az alperesek 2022. december 1. napján kelt beadványunkban a fellebbezési ellenkérelmüket a Kúria Gfv.VI.30.314/2020/17. számú ítéletében foglaltakkal egészítették ki.
- [22] Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben bírálta felül, mert annak fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdés].
- [23] A felperesek fellebbezése alapos.
- [24] Az ítéltábla a felperesek másodlagos fellebbezési kérelme alapján mindenképp azt vizsgálta, hogy történt-e az elsőfokú bíróság eljárása során olyan eljárási szabálysértés, amely az elsőfokú eljárás megismétlését indokolná [1/2014. (VI. 30.) PK vélemény]. A felperes lényeges eljárási szabálysértésként arra utalt, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a Pp. 252. § (4) bekezdésének megsértésével figyelmen kívül hagyta az ítéltábla végzésében foglalt iránymutatást. Az elsőfokú bíróság azonban az ítéltábla utasításainak megfelelően vizsgálta az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelenségét, az a körülmény pedig, hogy a fellebbező fél nem ért egyet az elsőfokú bíróság döntésével és annak jogi indokaival, nem vezethet az ítélet hatályon kívül helyezésére, tehát az elsőfokú eljárás megismétlésére a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján nem volt ok.

- [25] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az ítéltábla a döntésével és annak jogi indokaival azonban nem értett egyet.
- [26] Az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségét érdemben vizsgálta, mert az ítéltábla 5.Pf.20.035/2021/5-II. végzése ebben nem foglalt és nem is foglalhatott állást. Az elsőfokú bíróság ugyanakkor okszerűtlen jogi következtetéssel utasította el a teljes árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítására és annak jogkövetkezménye levonására irányuló kereseti kérelmet.
- [27] Az ítéltábla előrebocsátja, hogy tisztességtelen kizárólag a 93/13/EGK irányelv 2. cikk a) pontja és 3. cikk (1) bekezdése szerinti, a Ptk. 209. § (1) bekezdésében meghatározott fogalmat kielégítő szerződési feltétel lehet, amely a szerződésből eredő jogokat, illetve kötelezettségeket állapít meg, vagy legalábbis azok terjedelmét szűkíti vagy bővíti. A pusztán deklaratív feltételek, amelyek csak megállapítják és megmagyarázzák a másik szerződési feltételből eredő jogot, illetve kötelezettséget, és annak jelentését, eleve nem minősülhetnek tisztességtelennek. A perbeli kockázatfeltáró nyilatkozatot a felperesek a hitelkérelmi adatlap részeként, a szerződés megkötését megelőzően kapták kézhez, így az nem része a szerződésnek, tehát annak tisztességtelensége nem volt vizsgálható. A szerződés részét képező Üzletszabályzat VII. pontjában írt tájékoztatás pedig azért nem lehet tisztességtelen, mert pusztán felhívja a figyelmet egy olyan kötelezettségre, amely a kölcsön folyósítására és a visszafizetésére vonatkozó szerződési feltételekből már önmagában is következik. A két tájékoztató tartalmát ezért az árfolyamkockázat viselését a fogyasztóra terhelő feltételek átláthatósága körében kell értékelni. A bank által az árfolyamkockázat körében nyújtott tájékoztatás hiányossága tehát nem a tájékoztatás, hanem az árfolyamkockázatot korlátlanul a fogyasztóra terhelő szerződési feltétel tisztességtelenségére vezethet.
- [28] A szerződés V.4. pontja ugyanakkor nem csupán tájékoztató jellegű, hanem a korábban kifejtettek szerinti, többletkötelezettséget is tartalmazó feltétel, mert tartalmazza, hogy az árfolyamkockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben az adósok viselik. Ez a feltétel a korlátlan kockázatviselés tudatos felvállalására vonatkozó kötelezettségről rendelkezik, amely mint normatív feltétel tisztességtelenségi szempontból is vizsgálható.
- [29] Az elsőfokú bíróság helytállóan indult ki a 2/2014. PJE határozta alapján abból, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés azon rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses kikötés, amelynek tisztességtelensége az irányelv 4. cikk (2) bekezdése, illetve a Ptk. 209. § (5) bekezdése alapján csak akkor vizsgálható, ha az nem világos és nem értehető.
- [30] Az árfolyamkockázatra vonatkozó feltételek tisztességtelenségének vizsgálata során az irányelv rendelkezéseiből és az azt értelmező EUB ítélezési gyakorlatából, így mindenekelőtt a C-51/17., C-227/18., C-186/16., C-26/13., C-126/17., C-619/19. és C-212/20., valamint a C-776/19. és C-782/19. számú egyesített ügyben hozott ítéletekben írtakból kellett kiindulni.
- [31] A tájékoztatás tartalma az EUB ítélezési gyakorlata és a 2/2014. PJE határozat alapján is az általános tájékoztató, ésszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó mércéjén keresztül vizsgálendő. Nincs ezért jelentősége annak, hogy a felperesek a perbeli esetben a szerződést hányszor és milyen körülmények között olvasták vagy olvashatták el, illetve

mennyiben volt módjuk áttanulmányozni az árfolyamkockázat fogalmát és hatásait. A fogyasztótól elvárható, hogy a hosszú távú ügylet megkötése előtt a szerződési feltételeket tartalmazó okiratot áttanulmányozza, az ezzel kapcsolatos mulasztása azonban csak akkor értékelhető a terhére, ha az árfolyamkockázatról kapott tájékoztatás egyébként átlátható volt (BH2021.141).

- [32] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás akkor tekinthető megfelelőnek, ha abból a fogyasztó számára kétséget kizáróan kiderül, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terheli, a kedvezőtlen árfolyamváltozásnak nincs felső határa és az a futamidő alatt is reálisan bekövetkezhet, továbbá hogy a forint árfolyamának súlyos leértékelődése, illetve a deviza kamatlábak emelkedése milyen hatást gyakorol a törlesztőrészletek összegére és ezáltal a fogyasztó gazdasági helyzetére.
- [33] A perbeli szerződés V.4. pontja utal ugyan arra, hogy a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata, és hogy a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet, az azonban nem derül ki világosan, hogy a kedvezőtlen árfolyamváltozásnak nincs felső határa, sem pedig hogy az a futamidő alatt is bekövetkezhet. A tájékoztató alapján a felperesek alappal feltételezhatték, hogy az árfolyamingadozás hosszabb távon kiegyensúlyozott képet mutat, miközben arra nézve nem kaptak világos figyelmeztetést, hogy a forint árfolyamának esetleges súlyos leértékelődése a szerződés teljesítését számukra gazdaságilag elnehezíti vagy ellehetetleníti. Az árfolyamkockázatnak, illetve a forint leértékelődésének a fogyasztó gazdasági helyzetére gyakorolt hatására nézve az ÁSZF VII. pontjában szereplő kockázatfeltárás sem tartalmaz többletinformációt. Az ítéltábla mindezek alapján megállapította, hogy az alperes által nyújtott tájékoztatás nem felel meg teljes körűen az EUB által előírt feltételeknek.
- [34] Az EUB C-51/17. számú „Ilyés” ítéletének 4. kérdésre adott válasza alapján a szerződési feltételek világosságának és érthetőségének vizsgálata során az összes szerződési feltétel kumulatív hatását értékelni kell, függetlenül attól, hogy az egyoldalú módosítás és az árfolyamrész alkalmazásáról szóló feltételeket a DH törvények utóbb tisztességtelennek minősítették. A három szerződési feltétel együttes hatása mellett a fogyasztó nem láthatta át, hogy a fizetési kötelezettségének módosulása mely feltételre vagy feltételekre vezethető vissza, ebből következően a fogyasztó nem volt abban a helyzetben, hogy fizetési kötelezettségét, illetve annak változási mechanizmusát előre lássa, vagy azt utóbb ellenőrizni tudja. Az átláthatóság az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel kapcsán tehát önmagában azért is hiányzik, mert a szerződésben egyoldalú módosítási jog és árfolyamrész is szerepelt.
- [35] Az árfolyamkockázatot a felperesekre terhelő kikötésből eredő fizetési kötelezettség ezért nem világos és nem érthető, annak tisztességtelensége ugyanakkor csak abban az esetben állapítható meg, ha a feltétel a fogyasztó hátrányára jelentős egyenlőtlenséget okoz. Az EUB által a C-415/11. számú „Aziz” ügyben kifejtettek szerint az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti, a fogyasztó kárára előidézett „jelentős egyenlőtlenség” abban az esetben állapítható meg, ha a szerződési feltétel a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza a fogyasztót. A perbeli esetben az egyensúlytalan helyzet azért állapítható meg, mert a szerződés, ha az árfolyamváltozás a fogyasztó számára már elviselhetetlen gazdasági megterhelést jelent, nem biztosít egyoldalú, a saját jövedelme szerinti devizanemre való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot. A Ptk. 241. §-a szerint ha a

felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán következik be egyensúlytalan, az egyik fél lényeges és jogos érdekét sértő helyzet, ez a bíróság beavatkozására ad lehetőséget, vagyis a jogszabály szerint az ilyen egyensúlytalanságot előidéző körülmények következményeit nem csak az egyik félnek, adott esetben a fogyasztónak kell viselnie. A perbeli szerződési konstrukció viszont nem hagy kétséget afelől, hogy az alperes nemcsak a forint-svájci frank szokásos pénzüpi keretek között kialakuló, hanem mindenféle, akár vis maior jellegű, a szerződéskötést követő okra is visszavezethető ingadozásának a törlesztőrészlet nagyságában konkretizálódó következményét a felperesekre kívánta hárítani. Ez egyben ki is zárta annak a lehetőségét, hogy a felperesek eredménnyel kérhessék a bíróságtól a pénzügyi válságra visszavezethető árfolyamváltozás következményei miatti, a Ptk. 241. §-ában írt szerződésmódosítást, hiszen a fizetési kötelezettséget az ilyen okokra is kiterjedően vállalták. A bírói gyakorlat szerint nemcsak a szerződés megkötésekor ismert körülményekre hivatkozással kizárt a szerződés bíróság általi módosítása, hanem akkor is, ha a szolgáltatás-ellenszolgáltatás meghatározásakor a felek jövőbeli bizonytalansági tényezőkkel számoltak. A korlátlan árfolyamkockázat viselésének fogyasztóra való telepítéséről szóló feltételek a felek viszonyában jelentős egyensúlytalanságot okoztak, ezért alappal feltételezhető, hogy a felperesek egyenrangú tárgyalási helyzetben az alacsonyabb kamat érdekében ilyen feltételeket nem fogadtak volna el.

- [36] Mindebből következően a perbeli szerződéseknek az árfolyamkockázat korlátlan viselésére vonatkozó rendelkezései tisztességtelenek, amely – mint a főszolgáltatás körébe tartozó feltétel tisztességtelensége – a Ptk. 239. § (2) bekezdésére figyelemmel az egész szerződés érvénytelenségét okozza.
- [37] A deviza alapú kölcsönszerződés árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételének érvénytelensége esetén a Kúria konzultációs testületének 2019. június 19. napján készült állásfoglalása irányadó, amely szerint az egyetlen alkalmazható jogkövetkezmény az érvényessé nyilvánítás. Az érvényessé nyilvánítás során módosított szerződési tartalom ugyanakkor nem eredményezhet más típusú szerződést. A Kúria 6/2013. PJE határozata alapján abból kell kiindulni, hogy a deviza alapú szerződés önálló szerződéstípus, amelynél az árfolyamkockázatot a kedvezőbb kamatmérték ellensúlyozza. A Kúria és az EUB álláspontjából egyaránt az következik, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása nem vezethet olyan eredményre, hogy a felek között más típusú, más pénzügyi konstrukciójú szerződés maradjon fenn, azaz a bíróság a korábbi deviza alapú szerződés helyett nem hozhat létre forint alapú és forint BUBOR kamatozású konstrukciót, mert az nem felelne meg a felek szerződéskötéskor fennálló akaratának. Ebből következően az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása során a Kúria konzultációs testületének állásfoglalásában írt II. pont szerinti, az átváltási árfolyam maximalizálásán alapuló elszámolási módot kell követni akként, hogy a felperesek által viselendő árfolyamkockázat mértékét a szerződéskötéskor észszerűen előre látható kockázatnak megfelelően kell meghatározni.
- [38] A felperesek a megismételt eljárásban kereseti kérelmüket a szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményei terén a fenti szempontoknak megfelelően terjesztették elő, az alkalmazni kért jogkövetkezményt és a felperesek által készített elszámolás összecszerúségét az alperesek nem vitatták (7. számú beadvány).

- [39] Az ítéltábla mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a felperesek kereseti kérelmével egyezően állapította meg a perbeli szerződésnek az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltételeinek tisztességtelenségét és ezáltal a teljes szerződés érvénytelenségét, illetve rendelkezett az érvénytelenség alperesek által nem vitatott jogkövetkezményeinek alkalmazásáról.
- [40] A felperesek fellebbezése eredményre vezetett, ezért az alperesek a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelesek a felperesek jogi képviselőjével felmerült első- és másodfokú perköltség (101.600 forint), valamint a Kúria által megállapított felülvizsgálati költség (12.700 forint) megtérítésére. Az ítéltábla a felperesi jogi képviselő munkadíját a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján határozta meg. Az alperesek kötelesek továbbá a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése alapján a felperesek illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 36.000 forint kereseti, 48.000 forint fellebbezési és 70.000 forint felülvizsgálati illetéket az államnak megfizetni. A megismételt eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 51. § (1) bekezdése alapján illetékmentes.

Budapest, 2022. január 21.

Dr. Benedek Szabolcs sk.
a tanács elnöke, előadó

Dr. Sági Zsuzsanna sk.
bíró

Dr. Istenes Attila sk.
bíró